

Методичні підходи до моніторингу місцевої демократії: призначення, класифікація, зміст

(Представлення д.е.н., професор Касич А.О.)

Моніторинг місцевої демократії є важливою складовою прийняття ефективних рішень у сфері публічного управління, оскільки саме це формує довіру населення до демократії. У світі існує ціла низка методичних підходів до аналізу місцевої демократії, які розроблені та використовуються міжнародними організаціями та агенціями, командами науковців та дослідників. У статті систематизовано значну кількість методів моніторингу місцевої демократії. Їх згруповано з урахуванням дослідження не лише безпосередньо місцевої демократії, а й умов її розвитку. Розглядається характеристика та наводяться приклади методів вимірювання демократії в країні, методи моніторингу політичних систем, методи моніторингу демократичності публічного управління та методи аналізу місцевої демократії. Методи вимірювання демократії в країні дозволяють забезпечити комплексний характер моніторингу та враховувати показники, які характеризують історичні, економічні, політичні та інші процеси. Умовою динамічного розвитку місцевої демократії є розвиток політичної системи країни на основі демократичних принципів та ефективність публічного рівня на всіх рівнях. Саме тому у статті систематизовано методи, які дозволяють визначати прогрес країни у формуванні системних умов розвитку демократії. Основну увагу приділено методам вимірювання місцевої демократії, що дозволяє дослідити демократичність місцевого урядування, міцність та якість місцевої демократії, рівень використання е-технологій. Вивчення існуючих методів з позицій їх змісту, переваг та недоліків застосування дозволяє визначити користувачам ті підходи, які дозволять і отримати максимально об'єктивні результати аналізу, провести порівняння у розрізі окремих країн, територій і міст, а також визначити проблемні сфери відставання від кращих практик.

Ключові слова: місцева демократія; методичні підходи; критерії та показники оцінки; публічне управління.

Актуальність теми. Безпосередньо слово «демократія» є дуже поширеним у світі, однак досить часто навіть ті політичні системи, в яких не передбачається участь народу в управлінні, називаються демократичними. Крім того, впродовж останніх років демократія у світі досить стрімко скорочувалася [1], що не може не викликати занепокоєння. Саме тому існує завдання проведення об'єктивної оцінки рівня демократизації політичної системи тієї чи іншої країни. Важливим при цьому є аналіз місцевої демократії, оскільки саме розвиток місцевого самоврядування сприяє суспільному сприйняттю ідей демократії. Місцева влада через прозорість своєї діяльності здатна зміцнити довіру населення до демократії, до держави в цілому. Моніторинг процесів демократизації дозволяє відстежувати дієвість публічної політики держави.

В Україні демократичні інститути продовжують формуватися, зростає залучення громадян до суспільного життя, відбувається реформа децентралізації, відповідно моніторинг дозволяє відстежувати ефективність реформ. Також моніторинг є важливим для проведення міждержавного порівняння демократії, оскільки демократичні зміни, як свідчить досвід окремих країн, не є незворотніми.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, на які спирається автор. Питання аналізу розвитку демократії є предметом дослідження як міжнародних агенцій, так і українських та зарубіжних вчених.

ООН, Freedom House, Transparency International, Шведське агентство з міжнародного розвитку та співробітництва – зовсім не повний перелік команд аналітиків, які досліджують багатогранні процеси розвитку демократії.

Питання здійснення демократії в ув'язці з реформами публічного управління досліджено в працях Н.Латигіної [2], Р.М. Мінченко [3], Т.О. Карабін та Я.В. Лазур [4], Н.Паласа [5]. Розвиток місцевого самоврядування як форми реалізації демократії розкрито в працях Р.М. Мінченко [6], Ю.М. Кириченко [7], інших.

Vasargi S. та Salek-Lipsean P. [8] проводили дослідження ролі місцевої демократії та децентралізації в модернізації та консолідації демократичних процесів у країнах Східного партнерства. Основними етапами цього дослідження стали такі основні етапи: аналіз стану місцевого самоврядування та процесу

реформи з децентралізації; дослідження досвіду та проєктів реформ з децентралізації; аналіз загального рівня демократизації в країнах Східного партнерства.

Welzel Ch. та Inglehart R. [9] зазначають, що для вимірювання ефективності демократії необхідно оцінити не лише формальне існування громадянських та політичних прав, а й рівень виконання законів та рівень поваги посадових осіб до цих прав.

Зважаючи на важливість моніторингу процесів розвитку демократії для України доцільно з практичної точки зору систематизувати існуючі методичні підходи, визначити доцільність їх застосування.

Метою статті є дослідження та систематизація існуючих методичних підходів до моніторингу процесів розвитку локальної демократії в межах аналізу умов обґрунтування та реалізації демократичних реформ.

Викладення основного матеріалу. Дослідження процесів розвитку демократії, зокрема місцевої демократії є складним, потребує використання великої кількості показників, які не завжди мають кількісні значення.

Вивчення процесів розвитку місцевої демократії є неможливим без дослідження всього комплексу взаємопов'язаних питань місцевого та публічного управління. Місцеву демократію слід розглядати у взаємозв'язку з процесами демократизації в країні. Також місцева демократія – це є важлива складова місцевого самоврядування, яка пов'язана з процесами децентралізації, взаємозв'язків різних суб'єктів з місцевою владою тощо.

Серед важливих аргументів моніторингу демократії слід вказати такі:

по-перше, це природа демократії. Оскільки демократія – це комплексне явище, то його прояви й ключові характеристики є досить багатограними. Крім того, ефективність публічного та місцевого управління в реалізації демократичних реформ залежить від багатьох чинників. Аналіз складових дозволяє визначити причинно-наслідкові зв'язки між чинниками демократії та її рівнем;

по-друге, демократія – це динамічний процес, який характеризується постійними трансформаціями і тенденції можуть бути досить суперечливими, тому моніторинг дозволяє забезпечити належний рівень змін у сфері публічного управління в контексті сприяння демократії. Крім того, постійні зміни демократії вимагають проведення періодичного моніторингу;

по-третьє, демократія як цивілізаційний спосіб потребує аналітичної підтримки, оскільки демократія знаходиться під загрозою з боку різних сил, відповідно процес її поширення потребує інформаційного потоку. Існуюче переконання щодо поширення демократії у світі не має під собою підґрунтя, а тому постійний її моніторинг, особливо в ув'язці з дією ключових чинників, має важливе значення для пропагування її розвитку;

по-четверте, демократичні реформи потребують корегування, основою якого є трудомісткий процес збору інформації про ефективність місцевого самоврядування. Постійний моніторинг розвитку місцевої демократії, в основі якого використовується переважно метод опитування, дозволяє забезпечувати зворотній зв'язок та вносити зміни у реалізацію реформ.

Від критеріїв, ознак та показників демократії залежить не тільки оцінка зрілості суспільства, а й визначення напрямів його подальшої демократизації [5, с. 119]

Труднощі такого моніторингу пов'язані з необхідністю обробки різноманітних і різнорідних джерел інформації. Крім того, виникає потреба у побудові показників, отримані за результатами опитувань, об'єктивність та надійність яких в окремих країнах викликає сумнів.

На сьогодні існує декілька підходів до дослідження демократії, які розроблені та досить детально висвітлені міжнародними організаціями та окремими науковцями.

За останнє десятиліття з'явилася низка методик проведення діагностики демократичних процесів. Існуючі методичні підходи доцільно поділяти на:

по-перше, методики, що спрямовані на дослідження процесів демократизації країни, в рамках яких розглядаються процеси розвитку локальної демократії;

по-друге, методики моніторингу політичних систем та виборчого законодавства;

по-третьє, моніторингу демократичності публічного управління;

по-четверте, методики, які зорієнтовані на дослідження розвитку безпосередньо місцевої демократії.

Здійснену нами класифікацію методів дослідження демократії наведено на рисунку 1.

Кожна група методів має свої переваги та недоліки. Далі наведемо коротку характеристику кожної групи та окремих методів.

1-ша група – методи вимірювання демократії в країні – мають комплексний характер та розкривають характеристики демократичної системи країн світу. Питання місцевого самоврядування опосередковано включені в процеси моніторингу.

1. Метод вимірювання демократії Інституту V-Dem – це підхід до вимірювання демократії, який базується на врахуванні історичних, економічних, політичних та інших процесів, передбачає моніторинг комплексу показників. До 2020 року індекс V-Dem налічував «понад 470 індикаторів, 82 індекси середнього рівня та 5 індексів високого рівня, що охоплювали 202 держави за період 1789–2019 рр.» [10].

Залучаючи майже 4000 науковців та експертів з інших країн, V-Dem вимірює сотні різних атрибутів демократії. V-Dem відкриває нові способи вивчення природи, причин і наслідків демократії, охоплюючи її різноманітні значення.

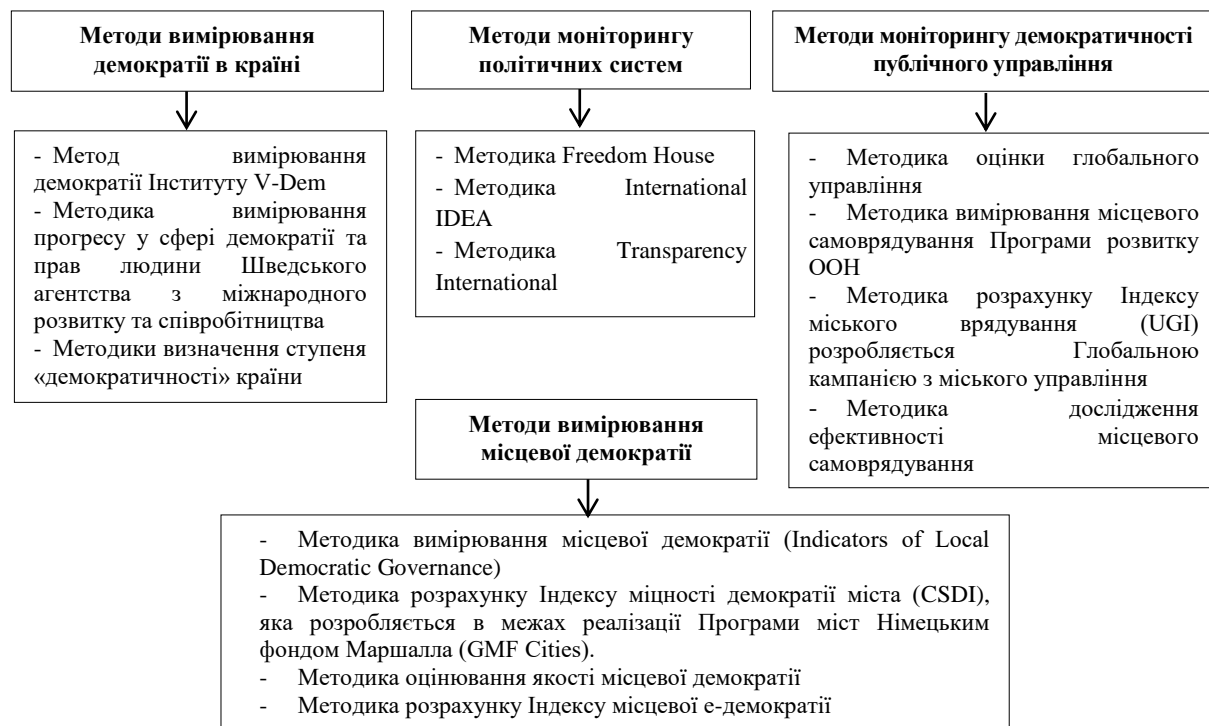

Рис. 1. Класифікація методів моніторингу місцевої демократії в загальній системі аналізу демократизації країни

2. Методика вимірювання прогресу у сфері демократії та прав людини Шведського агентства з міжнародного розвитку та співробітництва (Swedish International Development Cooperation Agency [Sida]) [11]. Основні питання, які вивчаються: оцінка прав людини та їх відповідність стандартам, оцінка прогресу в забезпеченні прав, розвиток інституту прав людини, державне управління, правовий сектор, політичні інститути та місцева демократія. Базисна ідея проекту базується на тому, що підтримка демократії та прав людини є основою скорочення бідності. Метою проекту є не лише представлення методичних підходів щодо дослідження демократії, а й надання порад щодо забезпечення прогресу у цій сфері.

3. Методики визначення ступеня «демократичності» країни [2]. Критерії, які враховуються це: партійна система; система формування правлячих груп (самовисунення, партійне призначення, демократичні вибори); рівень реалізації прав і свобод громадян; характер конституційного обмеження влади; вертикальна рухливість суспільства з ухилом до соціальної та економічної рівності; доступ до суспільних установ (вільний, обмежений); свобода преси (повна, неповна).

2-га група – Методи моніторингу політичних систем дозволяють визначити умови, створені в країні для розвитку демократії.

1. Методика Freedom House передбачає врахування таких показників, як національно-демократичне управління, виборчий процес, громадянське суспільство, незалежні ЗМІ, місцеве демократичне врядування, судова система, корупція [1]. Важливим у методиці Freedom House є аналіз громадянських прав – свобода зборів та демонстрацій, рівність громадян перед законом, доступ до незалежної судової системи, рівність перед «силами безпеки», свобода бізнесу.

На основі експертного аналізу та визначення рейтингу політичних систем відбувається зарахування країни до таких типів: консолідовані демократії, напівконсолідовані демократії, напівконсолідовані авторитарні режими, консолідовані авторитарні режими.

2. Методика International IDEA спрямована на моніторинг виборчого правосуддя шляхом порівняння виборчих процесів, демократичних інституцій та якості управління. Виборче правосуддя має важливе значення для демократії. Методика зосереджена на моніторингові якості управління на місцевому рівні задля розвитку системи місцевої демократії. Передбачається конструювання комплексу показників за трьома напрямками: індикатори дизайну або нормативної бази системи вирішення виборчих

спорів; показники ефективності роботи органів з вирішення виборчих спорів; індикатори політико-виборчого режиму [12].

3. Методика *Transparency International* – забезпечує моніторинг суспільного руху в напрямі зменшення корупції, що є важливою умовою та індикатором розвитку демократії [13]. Окремим напрямом дослідження є рейтинг прозорості міст від *Transparency International Ukraine* [14], в межах якого перевіряється прозорість у 14 ключових сферах діяльності органів місцевого самоврядування. Щорічний моніторинг міст за даними органів місцевих рад дозволяє оцінити відкритість, прозорість та підзвітність місцевої влади, а також стає основою для напрацювання дієвих інструментів впливу та участі.

3-тя група – Методи моніторингу демократичного управління – дозволяють провести моніторинг ефективності публічного управління на різних рівнях.

1. Методика оцінки глобального управління (*Worldwide Governance Indicators*), розроблена Світовим банком, досліджує шість ключових вимірів управління: Голос і Підзвітність; Політична стабільність і Відсутність насильства / тероризму; Ефективність урядування; Регуляторна якість; Верховенство права; Контроль корупції [15].

2. Методика вимірювання місцевого самоврядування Програми розвитку ООН (*United Nations Development Programme*). Програма спрямована на оцінювання та вимірювання демократичного урядування та розроблення інструментів подолання слабких сторін в управлінні та розвиток спроможності органів місцевої влади [16].

Згідно з методикою передбачено моніторинг кількісних та якісних індикаторів, які в цілому відображають такі параметри, як: внески, процеси, результати, впливи.

Основні групи показників [16]:

- показники витрат – вимірюють фінансові, людські та матеріальні ресурси, необхідні для отримання результатів, а також інституційне середовище;

- індикатори процесу містять інформацію про прийняті процедури та дії, вжиті для досягнення результатів. До них можна зарахувати функціонування та якість адміністративних систем, процедур планування та формування політики й механізмів реалізації;

- індикатори результатів показують зовнішні видимі результати вхідних ресурсів і процесів. До них належать товари та послуги, які задовольняють потреби громадян;

- індикатори сприйняття оцінюють сприйняття або думки громадян щодо різних питань, таких як надання основних послуг, підзвітність, чуйність і корупція;

- показники результату та впливу вимірюють досягнуті довгострокові цілі або вигоди, отримані від процесу, як правило, у формі задоволення потреб або досягнення ширших цілей розвитку.

3. Методика дослідження ефективності місцевого самоврядування зазначена в роботі [17]. Вона представляє показники, згруповані за трьома базисними характеристиками:

дослідження громадської підзвітності на місцевому рівні передбачає аналіз структури та функцій місцевих органів влади, а також їх стратегічних, фінансових та управлінських можливостей (організаційна структура, муніципальний стратегічний потенціал, муніципальна фінансова спроможність, управлінський потенціал місцевих служб, людські та виробничі можливості, сталий місцевий розвиток);

аналіз демократії участі спрямований на дослідження форми правління, за якої відбувається долучення громадськості до прийняття рішень на місцевому рівні; ступеня участі у виборах представників місцевого самоврядування та просування нових форм демократії (представницька та цифрова демократія, участь громадян у виборах та владі, соціальна участь);

моніторинг прозорості передбачає оцінку можливостей будь-якого громадянина до інформації про діяльність місцевих органів влади, систему адміністративної прозорості (відомості про організаційну структуру, взаємовідносини з громадянами, економічна прозорість, закупівля послуг, міська прозорість, прозорість сталого розвитку).

Така методика дозволяє провести оцінку місцевої влади, оцінити зміни у діяльності місцевого самоврядування, визначити слабкі сторони місцевих органів влади.

Однак виміряти процеси (і якість) взаємодії між державою, громадянським суспільством і приватним сектором, враховуючи такі аспекти, як участь, прозорість і підзвітність або справедливість, легше сказати, ніж зробити.

4. Методика розрахунку Індексу міського урядування (UGI) розробляється Глобальною кампанією з міського управління (*The Global Campaign on Urban Governance*) та Глобальною міською обсерваторією (*The Global Urban Observatory, GUO*) з 1999 року [18]. Умовою розвитку місцевої демократії є покращення міського управління. Відповідно діяльність Глобальної кампанії з міського управління спрямована на підвищення спроможності органів місцевого самоврядування та інших зацікавлених сторін практикувати належне міське управління. Набір показників згруповано за такими напрямками:

ефективність управління вимірює існуючі механізми надання послуг та реагування на проблеми громадянського суспільства;

справедливість передбачає інклюзивність із неупередженим доступом до базових потреб міського життя;

участь в управлінні передбачає механізми, які сприяють сильній місцевій представницькій демократії через інклюзивні, вільні та чесні муніципальні вибори;

підзвітність передбачає наявність та ефективність механізмів прозорості операційних функцій місцевої влади; чуйність місцевої влади до скарг місцевого населення та громадян;

безпека врядування передбачає наявність адекватних механізмів / процесів / систем для безпеки, здоров'я та екологічної безпеки громадян.

4-та група – Методи вимірювання місцевої демократії мають чітке спрямування на дослідження ефективності та прогресу у розвитку місцевої демократії.

1. Методика, розроблена в межах реалізації проєкту *Indicators of Local Democratic Governance*. Метою проєкту є надання вичерпної та міжнародно-порівнянної інформації про місцеве демократичне врядування країн Центральної та Східної Європи на етапі реалізації реформи з децентралізації. Індикатори проєкту забезпечують моніторинг діяльності органів місцевого самоврядування та їх контакти з місцевими громадянами та громадськими організаціями [19].

Проєкт має дві частини: проєкт «Фіскальний дизайн на всіх рівнях уряду», яким керує ОЕСР, і проєкт «Індикатори демократичного місцевого врядування», яким керує LGI.

Для оцінки ефективності управління на місцевому рівні запропоновано використовувати показники, які характеризують *процеси та результати*.

Оцінювання *процесів* передбачає моніторинг процесів формування та реалізації політики демократизації, тобто здатність органів місцевого самоврядування ухвалювати обґрунтовані рішення, а також розвитку демократичних інститутів та дотримання ними принципів демократії (здатності працювати відкрито та прозоро, чесно та справедливо ставитися до громадян).

Моніторинг *результативності* місцевого самоврядування базується на оцінюванні здатності реагувати на вимоги місцевих жителів і задовольняти потреби громадян, а також здатність реалізовувати рішення та досягати політичних цілей.

2. Методика розрахунку Індексу міцності демократії міста (CSDI), яка розробляється в межах реалізації Програми міст Німецьким фондом Маршалла (GMF Cities) [20]. Програма спрямована на краще розуміння та зміцнення ліберальної демократії на місцевому рівні в Європі та Сполучених Штатах. Міста як «лабораторії демократії» виконують важливу роль у поширенні демократії на місцевому, а отже, національному рівнях.

Розрахунок показника дозволяє: порівнювати міста у розрізі характеристик демократії; розкрити переваги міст з більш високим рівнем розвитку демократії; визначити та поширювати механізми та інструменти поширення та зміцнення демократії. Програма міст забезпечує інформаційну підтримку та обмін знаннями місцевих лідерів, політиків та практиків у частині застосування передових інноваційних інструментів розбудови інклюзивних і сталих міст.

3. Методика оцінювання якості місцевої демократії представлена та використана на прикладі муніципалітетів Португалії групою вчених [21]. Автори зосереджуються на дослідженні процедурних аспектів демократичної діяльності та якості демократії відповідно від дії політичних та соціально-економічних факторів, з акцентом зокрема на впливі мультикультуралізму.

4. Методика розрахунку Індексу місцевої е-демократії дозволяє провести моніторинг найкращих ІТ-рішень, які використовуються для ефективного урядування на рівні міст, а також залучення громадян до реалізації ефективної публічної політики [22]. Основні напрями, за якими здійснюється моніторинг: е-звернення, е-петиції, е-консультації та громадські бюджети (бюджети участі).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведені дослідження свідчать про те, що нині у світі існує як ціла низка методичних підходів до процесів розвитку демократії, так і загальних створених умов. Цим питанням опікуються як міжнародні аналітичні агенції, так і вчені-дослідники. Розвиток місцевої демократії є складним процесом, що залежить від всього комплексу чинників: політичної системи, ефективності публічного управління, в цілому демократичних реформ у країні. Процеси моніторингу демократії на різних рівнях мають суб'єктивний характер, оскільки передбачають застосування опитування експертів чи методу масового опитування. Саме тому під час дослідження методів вимірювання місцевої демократії взято до уваги й методи вимірювання процесів демократизації в країні в цілому, методи демократичності публічного управління тощо. Наведені методичні підходи вирізняються чіткою спрямованістю моніторингу, комплексністю підходів, врахуванням причинно-наслідкових залежностей, орієнтацією на розробку практичних рекомендацій.

У подальшому на основі наведених методик доцільно дослідити рівень розвитку місцевої демократії України порівняно з іншими країнами світу.

Список використаної літератури:

- Freedom in the world 2023. Marking 50 Years in the Struggle for Democracy // Freedom House, 2023 [Electronic resource]. – Access mode : https://freedomhouse.org/sites/default/files/2023-03/FIW_World_2023_DigitalPDF.pdf.
- Латугіна Н. Основні критерії, принципи та рівні здійснення демократії / Н.Латугіна // Політичний менеджмент. – 2009. – №3. – С. 81–91.
- Мінченко Р.М. Взаємодія державного управління і місцевого самоврядування у демократизації вітчизняної державної влади / Р.М. Мінченко // Актуальні проблеми держави і права. – 2008. – Вип. 30. – С. 11–20.
- Публічне урядування, права людини і демократія: регіональний зріз євроінтеграції : монографія / Т.О. Карабін, Я.В. Лазур, М.В. Менджул та ін. ; за заг. ред. М.В. Савчина. – Ужгород : Вид-во УжНУ «Говерла», 2015. – 320 с.
- Палас Н. Індекси демократизації Т.Ванханена та організації «Freedom House» як одні з пріоритетних методів визначення рівня демократизації у кінці XIX – початку XXI ст. / Н.Палас // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. – 2010. – Вип. 22. – С. 117–121.
- Мінченко Р.М. Місцеве самоврядування як локальний вимір демократичної державності / Р.М. Мінченко // Наукові праці Одеської національної юридичної академії. – 2009. – С. 155–162.
- Кириченко Ю.М. Місцеве самоврядування як форма реалізації народовладдя / Ю.М. Кириченко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер. : Право. – 2014. – Вип. 24, Т. 3. – С. 59–62.
- Vasarri S. The role and place of local democracy and decentralisation in the modernisation and consolidation of democratic processes in the Eastern Partnership countries / S.Vasarri, P.Salek-Lipcean // European Union, 2022. – 86 p.
- Welzel Ch. The role of ordinary people in democratization / Ch.Welzel, R.Inglehart // Journal of Democracy. – 2008. – Vol. 19, № 1. – P. 126–140.
- Democracy Report 2023. Defiance in the Face of Autocratization / V-Dem Institute. – 56 p. [Electronic resource]. – Access mode : https://www.v-dem.net/documents/30/V-dem_democracyreport2023_highres.pdf.
- Democracy and human rights. The Swedish International Development Cooperation Agency [Electronic resource]. – Access mode : <https://cdn.sida.se/publications/files/sida62293en-democracy-and-human-rights.pdf>.
- Concha C. Towards a Global Index of Electoral Justice International IDEA / C.Concha, M.Otaola, J.Henriquez // Discussion Paper 2/2020 2020 International Institute for Democracy and Electoral Assistance and the Tribunal Electoral del Poder Judicial de la Federación.
- Corruption Perceptions Index 2022. 2023 Transparency International. – 22 p. [Electronic resource]. – Access mode : https://images.transparencycdn.org/images/Report_CPI2022_English.pdf.
- Методологія рейтингування прозорості міст. – 2020. – 23 с. [Electronic resource]. – Access mode : https://transparentcities.in.ua/storage/media/bz/template_files/default/mKlpLOzuaVK1pDYyBelZYdLedYWS0thZD8N4kSWg.pdf.
- Kaufmann D. The Worldwide Governance Indicators: Methodology and Analytical Issues / D.Kaufmann, A.Kraay, M.Mastruzzi. – 2010 [Electronic resource]. – Access mode : <https://info.worldbank.org/governance/wgi/pdf/WGI.pdf>.
- A Users' Guide to Measuring Local Governance. United Nations Development Programme UNDP Oslo Governance Centre Borgatta Oslo, Norway.
- Cembellin L. Tools to measure the local government / Transparency and accountability / L. Cembellin. – 2015 [Electronic resource]. – Access mode : http://www.namcb-org.bg/gga/images/2015/10.2015/Conference_1_Luis_Cembellin.pdf.
- Urban Governance Index Conceptual Foundation and Field Test Report. Global Campaign on Urban Governance Global Urban Observatory. – UN-Habitat, 2004. – 97 p.
- Soós G. The indicators of local democratic governance project: concepts and hypotheses. Local Government and Public Service Reform Initiative / G.Soós // Open Society Institute. – Budapest, 2001. – 63 p.
- City Strength of Democracy Index. The German Marshall Fund of the United States [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.gmfus.org/sites/default/files/CSDI%20Concept%20Note.%20Long.pdf>.
- Sousa L. The quality of local democracy: an institutional analysis / L.Sousa, N.Cruz, D.Fernandes // Local Government Studies. – 2023. – Vol. 49. – P. 1–29.
- Індекс місцевої електронної демократії в Україні: пілотне дослідження / Х.Приходько, А.Смельянова, С.Лобойко, та ін. ; за ред. С.Лобойко, Д.Хуткого, А.Смельянової. – К., 2018. – 14 с.

References:

- «Freedom in the world 2023. Marking 50 Years in the Struggle for Democracy» (2023), *Freedom House*, [Online], available at: https://freedomhouse.org/sites/default/files/2023-03/FIW_World_2023_DigitalPDF.pdf
- Latyhina, N. (2009), «Osnovni kryterii, pryntsypty ta rivni zdiisnennia demokratsii», *Politychnyi menedzhment*, No. 3, pp. 81–91.
- Minchenko, R.M. (2008), «Vzaiemodiia derzhavnoho upravlinnia i mistsevoho samovriaduvannia u demokratyzatsii vitchyzniano derzhavnoi vlady», *Aktualni problemy derzhavy i prava*, Issue 30, pp. 11–20.
- Karabin, T.O., Lazur, Ya.V., Mendzhul, M.V. et al. (2015), *Publichne uriaduvannia, prava liudyny i demokratsiia: rehionalnyi zriz yevrointehratsii*, monohrafiia, in Savchyn, M.V. (ed.), Vyd-vo UzhNU «Hovertla», Uzhhorod, 320 p.
- Palas, N. (2010), «Indeksy demokratyzatsii T.Vankhanena ta orhanizatsii "Freedom House" yak odni z pryorytetnykh metodiv vyznachennia rivnia demokratyzatsii u kintsi XIX – pochatku XXI st.», *Ukrainska natsionalna ideia: realii ta perspektyvy rozvytku*, Issue 22, pp. 117–121.

6. Minchenko, R.M. (2009), «Mistseve samovriaduvannia yak lokalnyi vymir demokratychnoi derzhavnosti», *Naukovi pratsi Odeskoi natsionalnoi yurydychnoi akademii*, pp. 155–162.
7. Kyrychenko, Yu.M. (2014), «Mistseve samovriaduvannia yak forma realizatsii narodovladdia», *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*. Ser. Pravo, Issue 24, Vol. 3, pp. 59–62.
8. Vasari, S. and Salek-Lipcean, P. (2022), «The role and place of local democracy and decentralisation in the modernisation and consolidation of democratic processes in the Eastern Partnership countries», *European Union*, 86 p.
9. Welzel, Ch. and Inglehart, R. (2008), «The role of ordinary people in democratization», *Journal of Democracy*, Vol. 19, No. 1, pp. 126–140.
10. V-Dem Institute (2023), *Democracy Report 2023. Defiance in the Face of Autocratization*, 56 p. [Online], available at: https://www.v-dem.net/documents/30/V-dem_democracyreport2023_highres.pdf.
11. *Democracy and human rights. The Swedish International Development Cooperation Agency*, [Online], available at: <https://cdn.sida.se/publications/files/sida62293en-democracy-and-human-rights.pdf>
12. Concha, C., Otaola, M. and Henríquez, J. (2020), «Towards a Global Index of Electoral Justice International IDEA», *Discussion Paper 2/2020 International Institute for Democracy and Electoral Assistance and the Tribunal Electoral del Poder Judicial de la Federació*.
13. *Sorption Perceptions Index 2022* (2023), Transparency International, 22 p., [Online], available at: https://images.transparencycdn.org/images/Report_CPI2022_English.pdf
14. *Metodolohiia reitynhuvannia prozorosti mist* (2020), 23 p., [Online], available at: https://transparencycities.in.ua/storage/media/bz/template_files/default/mKlpLOzuaVK1pDYyBelZYdLedYWS0thZD8N4kSWg.pdf
15. Kaufmann, D., Kraay, A. and Mastruzzi, M. (2010), *The Worldwide Governance Indicators: Methodology and Analytical Issues*, [Online], available at: <https://info.worldbank.org/governance/wgi/pdf/WGI.pdf>
16. *A Users' Guide to Measuring Local Governance. United Nations Development Programme UNDP Oslo Governance Centre Borgatta Oslo, Norway*.
17. Cembellín, L. (2015), *Tools to measure the local government / Transparency and accountability*, [Online], available at: http://www.namcb-org.bg/gga/images/2015/10.2015/Conference_1_Luis_Cembellin.pdf
18. *Urban Governance Index Conceptual Foundation and Field Test Report. Global Campaign on Urban Governance Global Urban Observatory* (2004), UN-Habitat, 97 p.
19. Soós, G. (2001), «The indicators of local democratic governance project: concepts and hypotheses. Local Government and Public Service Reform Initiative», *Open Society Institute*, Budapest, 63 p.
20. *City Strength of Democracy Index. The German Marshall Fund of the United States*, [Online], available at: <https://www.gmfus.org/sites/default/files/CSDI%20Concept%20Note.%20Long.pdf>
21. Sousa, L., Cruz, N. and Fernandes, D. (2023), «The quality of local democracy: an institutional analysis», *Local Government Studies*, Vol. 49, pp. 1–29.
22. Prykhodko, Kh., Iemelianova, A., Loboiko, S. et al. (2018), *Indeks mistsevoi elektronnoi demokratsii v Ukraini: pilotne doslidzhennia*, in Loboiko, Khutkij, S.D. and Iemelianovoi, A. (ed.), K., 14 p.

Рубан Дмитро Олександрович – аспірант кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

<https://orcid.org/0000-0001-9724-1377>.

Наукові інтереси:

- демократичні реформи в Україні;
- розвиток місцевої демократії.

Ruban D.O.

Methodical approaches to monitoring local democracy: purpose, classification, content

Monitoring of local democracy is an important component of effective decision-making in the field of public administration as it forms the public trust in democracy. There are a number of methodological approaches to the analysis of local democracy in the world developed and used by international organizations and agencies, teams of scientists and researchers. The article systematizes a significant number of methods of monitoring local democracy. They are grouped with the results of research not only in local democracy, but also in terms of its development. The characteristics are considered and examples of methods of measuring democracy in the country, methods of monitoring political systems, methods of monitoring the democracy of public administration and methods of analysis of local government are given. Methods of measuring democracy in the country provide a comprehensive nature of monitoring and the results of indicators that characterize historical, economic, political and other processes. A condition for the dynamic development of local democracy is the development of the country's political system based on democratic principles and the effectiveness of the public level at all levels. That is why the article systematizes the methods that allow determining the country's progress in the formation of systemic conditions for the development of democracy. The main attention is paid to the methods of measuring local democracy, which allows to study the democratic nature of local governance, the strength and quality of local democracy, the level of use of e-technologies. The study of existing methods in terms of their content, advantages and disadvantages of application allows users to determine those approaches that will allow to obtain the most objective results of the analysis, to conduct comparisons across individual countries, territories and cities, as well as to identify problematic areas of lagging behind best practices.

Keywords: local democracy; methodological approaches; assessment criteria and indicators; public administration.

Стаття надійшла до редакції 12.07.2023.